

Het Kanaalplan

Uitwerking van een plan voor de Kanaalzone

Conferenties van 5 november 2013
Alexandre CHEMETOFF en Christine MIRKES

Het Kanaalplan is ontworpen als een antwoord op de uitdagingen waarmee het Gewest de komende 20 jaar zal worden geconfronteerd: huisvesting, tewerkstelling en economie in het algemeen, mobiliteit en levenskwaliteit. In de eerste fase van het Kanaalplan wilde het team van Alexandre Chemetoff, aan wie de uitwerking werd toevertrouwd, het ontwikkelingspotentieel van het gebied belichten en een operationeel instrument ontwikkelen.

UITWERKINGSPROCES VAN HET PLAN

Het Kanaalplan ging op 7 november 2012 formeel van start toen het winnende team werd aangeduid. Dat is het team van Alexandre Chemetoff et Associés, dat samenwerkt met de bureaus Idea Consult en Ecorem.

Van december 2012 tot mei 2013 werden samen met het publiek vijf "workshops" gehouden over de vijf gebieden die werden geïdentificeerd door het ontwerp bureau: Biestebroek, Birmingham, Saintelette, Van Praet en Buda. Op 1 en 2 juli 2013 werd de "48 uur van het Kanaalplan" georganiseerd.

Op 26 september 2013 keurde de Brusselse regering het eindrapport en de selectie van de voorbeeldprojecten van het Kanaalplan goed.

DOELSTELLINGEN VAN HET PLAN

Het doel van het Plan bestaat erin een nieuw operationeel en flexibel instrument te ontwikkelen om de omvorming van de Kanaalzone te begeleiden, rekening houdend met de uitdagingen op het vlak van huisvesting, tewerkstelling, economische ontwikkeling, mobiliteit en levenskwaliteit waarmee het Gewest wordt geconfronteerd:

- de woonfunctie versterken tot heil van iedereen,
- de economie en de tewerkstelling versterken door een betere stedelijke integratie te associëren met de ontwikkeling van de economische activiteit
- de kwaliteit van de openbare ruimtes verbeteren, ervoor zorgen dat het kanaal eerder een verbinding wordt dan een breuklijn in de stad.

Toch wil het Kanaalplan geen verordenend document zijn. Het werd uitgedacht als een project dat op korte termijn een gunstige impact zal hebben op de toekomst van de Kanaalzone.

METHODOLOGIE VAN DE UITWERKING VAN HET PLAN

Het Kanaalplan omvat een stand van zaken en diagnose van de bestaande toestand, een inzicht in de dynamiek van de lopende projecten en een prospectieve visie die wordt geassocieerd met acties en voorbeeldprojecten die moeten worden verwezenlijkt.

Voor de uitwerking van het Plan werd een gigantisch cartografisch werk verricht. Het terrein werd afgebakend en de verschillende bestaande documenten werden met elkaar vergeleken om te komen tot een plaatsbeschrijvingskaart. Op basis van de meegedeelde gegevens werden ook de lopende projecten in kaart gebracht om inzicht te verwerven in hun actualiteit in 2013 (zie kaart hierboven). De kracht van de methodologie van het team van Alexandre Chemetoff zit in de samenstelling van een "gewestelijk domein", een instrument in dienst van de herontwikkelingsstrategie van het gebied. Het gewestelijk domein is, zoals een netwerk, een selectie van bevoorrechte sites waar projecten kunnen worden gelanceerd. Steunend op vooral openbare gronden, reikt het interventiepijpest aan, mogelijkheden, potentialiteiten.

Het gewestelijk domein bestaat uit 5 zones die over een afstand van 14 km langs het Kanaal liggen (Biestebroek, Birmingham, Saintelette, Van Praet en Buda).

OVERZICHT VAN DE RESULTATEN

De onderstaande tekst en illustraties geven slechts een overzicht van de presentatie van Alexandre Chemetoff. Voor een meer volledig beeld kunt u de PowerPoint downloaden op het portaal van het Gewest: www.stedelijke-ontwikkeling.irisnet.be/evenementen/middagen-van-stedelijke-ontwikkeling

Biestebroek

Anderlecht telt een groot aantal (te bebouwen) terreinen die worden beheerd door de gemeenschap. Een eerste verstedelijkingsfase dateert al van de jaren 70. Een tweede zou bijvoorbeeld kunnen worden doorgevoerd in de Van Kalkenlaan en de Paepsemiaan. De Zenne stroomt er zonder dat iemand er bijzondere aandacht aan besteedt en bakent de activiteitenzone af. De rivier zou het middelpunt van de belangstelling kunnen worden, en de leidraad van een nieuwe wijk.

Birmingham

De Heyvaert-wijk wordt gekenmerkt door een belangrijk industrieel erfgoed, getuige van de historische band tussen de stad en het Kanaal. Vandaag vinden we er vooral handels in tweedehandswagens. Wat moeten we doen: de inrichting van woningen promoten of een nieuwe functionele gemengdheid creëren?

Saintelette

In deze wijk bevinden zich langs het Kanaal opmerkelijke gebouwen zoals de Citroën-garage of de voormalige Ferme des Boues. Die zouden een meer stedelijke functie kunnen krijgen en worden geopend voor het publiek. In het Vergotedok zullen de havenactiviteiten, als ze hun plaats in het hart van de stad willen behouden, zich moeten aanpassen aan de stedelijke context en het gebruik van de ruimte moeten delen.

De openbare ruimtes hebben het zwaar te verduren, bijvoorbeeld in de Claessensstraat of in de Groendreef waar de Zenne ondergronds stroomt. Hoe kunnen we dit geheel hertekenen en de openbare ruimtes herwaarderen en nieuw leven inblazen?

Van Praet

Een prestigieuze maar tegelijk vervallen site met tal van contrasten. De heraanleg van een stedelijke verbinding met het kanaal, achter het station van Schaarbeek, kan samen met de herwaardering van de Zenne een van de nieuwe troeven worden van dit gebied.

De Royal Yacht Club is een opmerkelijke plaats vergeleken met wat errond ligt ... en het bewijs dat een doordachte inrichting een reële esthetische en sociale meerwaarde kan betekenen voor de omgeving.

Buda

Niet ver van de Budabrug genieten we van een landelijk uitzicht en worden we getroffen door de hoge stedelijke kwaliteit van de wijken van Neder-over-Heembeek, zoals in de buurt van de oude Meudon-toren. Nochtans lijden deze elementen onder de ongehoorde brutaliteit waarmee enkele industriegebouwen in hun onmiddellijke omgeving zijn ingeplant. Hoe is het zo ver kunnen komen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat zoiets nooit meer gebeurt? Hoe kunnen we die fouten van het verleden rechtzetten?

De inrichting (of het gebrek eraan) van het privé domein van de Haven van Brussel zal eveneens een impact hebben op de toekomst van dit gebied. Tijd om anders te gaan denken.

EN VERDER?

Tijdens de “48 uur van het Kanaalplan” zaten verschillende overheids- en private partners samen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van “voorbeeldprojecten”. Die zullen laten zien wat er in het gewestelijk domein allemaal mogelijk is. Er werd gepraat over hypothetische projecten. Vervolgens werd het Kanaalplan goedgekeurd door de Regering.

Het Kanaalplan is geen verordenend document maar een uitvoeringsinstrument. Het houdt dus geen enkel verplichting in, maar veronderstelt een vrijwillige inzet van de kandidaten. Zij moeten bereid zijn om tot actie over te gaan, piloten te worden, voorbeeldprojecten te leiden. Wedden dat het Kanaalplan tussen nu en vier jaar realiteit zal worden? Afspraak over twee jaar om de resultaten te evalueren.

Contact

Alexandre CHEMETOFF
ALEXANDRE CHEMETOFF & ASSOCIES
30, rue d'Arcueil - 94250 Gentilly - Frankrijk
Tel.: +33 (0)6.22.05.01.64
E-mail: bdp@alexandrechemetoff.com

Christine MIRKES, communication manager
Directie Studies en Planning van Brussel Stedelijke Ontwikkeling
Vooruitgangstraat 80/1 - 1035 Brussel
Tel.: 02.204.20.62
E-mail: cmirkes@sprb.irisnet.be

Het Kanaalplan kan worden gedownload op het portaal van het Gewest:
www.stedenbouw.irisnet.be/spelregels/de-strategische-plannen/masterplan-voor-het-kanaalgebied